

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

1. Τι είναι Επένδυση ;
2. Τι είναι Δημόσια Επένδυση ;
3. Γιατί κάνουμε Δημόσιες Επενδύσεις ;
4. Ποιες είναι οι Μορφές Δημοσίων Επενδύσεων ; (με Έμφαση στις ΣΔΙΤ)
5. Θεσμικό & Κανονιστικό Πλαίσιο Δημοσίων Επενδύσεων.

1.1 Τι είναι Επένδυση

Επένδυση είναι «Η δαπάνη που πραγματοποιείται για την παραγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών(ή υπηρεσιών) με την ανάληψη πόρων»

- ❖ Κατασκευή εγκαταστάσεων
- ❖ Δημιουργία έργων υποδομής
- ❖ Απόκτηση και εγκατάσταση νέου εξοπλισμού
- ❖ Έρευνα ή σχεδιασμός νέων προϊόντων/ υπηρεσιών (Επένδυση στη καινοτομία)
- ❖ Ανάπτυξη ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού (Επένδυση στην ανάπτυξη HR)

Σκοπός της επένδυσης είναι «Η βελτίωση της επίδοσης στη παραγωγή προϊόντων / υπηρεσιών»

- Κάθε επένδυση αναλαμβάνεται εάν και εφόσον προβλέπεται ότι θα έχει κάποια απόδοση (πρόσοδο)
- Απόδοση = Το αποτέλεσμα της επένδυσης
- Ζητούμενο είναι η απόδοση της επένδυσης να προσδίδει προστιθέμενη αξία στο προϊόν/ υπηρεσία που προσφέρει ο επενδυτής.
- Δηλαδή να υπάρχει αύξηση πολλαπλών συντελεστών παραγωγής ώστε να δημιουργείται προστιθέμενη αξία.

Βασικές Αρχές Επενδύσεων

- ❖ Σχεδόν πάντα οι πόροι είναι περιορισμένοι
- ❖ Απαιτείται να εφαρμοστεί μια αξιόπιστη και γρήγορη μέθοδος αξιολόγησης της αναμενόμενης απόδοσης και των κινδύνων κάθε επένδυσης
- ❖ Να γίνει επιλογή των επενδυτικών σχεδίων με τις καλύτερες επιδόσεις
- ❖ Μετά την αξιολόγηση θα πρέπει να ακολουθήσει μια διαδικασία λήψης αποφάσεων εν συνεχεία και κατά την υλοποίηση πραγματοποιούνται
 - επιμετρήσεις προόδου
 - ενδιάμεση αξιολόγηση της πορείας
 - και αξιολόγηση της απόδοσης, μετά την ολοκλήρωση της επένδυσης.
- ❖ Υπάρχουν πολλά ενδιαφερόμενα μέρη / Υποχρέωση λογοδοσίας (ο έχων την ευθύνη της απόφασης λογοδοτεί στα ενδιαφερόμενα μέρη για τις αποφάσεις που έλαβε, αλλά και τις αποφάσεις που παρέλειψε να λάβει κατά την επιλογή και την υλοποίηση της επένδυσης)

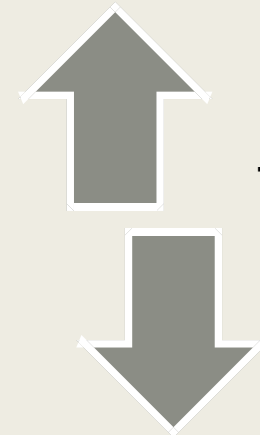
Expected
Rate of
Return

Πως υπολογίζεται το ποσοστό (αναμενόμενης) απόδοσης (r) μιας επένδυσης ;

$$r \text{ (ποσοστό απόδοσης)} = \frac{\text{Τελική αξία} - \text{Αρχική αξία}}{\text{Αρχική αξία}} \times 100$$

* σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή

r=ποσοστό απόδοσης επένδυσης= η επίδοση με την οποία ο πλούτος ενός επενδυτή αυξάνεται ή μειώνεται σε κάποιο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα από κάποια επένδυση που πραγματοποίησε

Ελεγχόμενοι και
Μη ελεγχόμενοι
παράγοντες που
αποτελούν
κινδύνους

Επίσης
σημαντική
διάσταση
αποτελεί ο
Χρόνος (t)

Πως υπολογίζεται η Απόδοση της επένδυσης (ROI);

Return on Investment (ROI)

ROI = Είναι ένας δείκτης που χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση της απόδοσης μιας επένδυσης ή για να συγκρίνει την αποδοτικότητα διαφορετικών επενδύσεων.

Αυτή η διαφάνεια είναι εκτός ύλης

$$\text{Απόδοση Επένδυσης} = \frac{(\text{Κέρδος επένδυσης} - \text{Κόστος Επένδυσης}) = \text{Καθαρό κέρδος}}{\text{Κόστος επένδυσης}} \times 100$$

Εάν η απόδοση της επένδυσης δεν έχει θετικό πρόσημο ή αν υπάρχουν άλλες επενδύσεις με υψηλότερη απόδοση, τότε η επένδυση δεν προκρίνεται .

Συνήθης Κίνδυνοι Επενδύσεων

- ❖ Ένας επενδυτής στην προσπάθειά του να προχωρήσει σε μια επένδυση λαμβάνει υπόψη του, τους διάφορους κινδύνους που προκύπτουν από **το ρίσκο** που αναλαμβάνει. Δεν υπάρχει επένδυση που να μην εμπεριέχει καθόλου ρίσκο.
- ❖ Σκοπός του επενδυτή είναι να μεγιστοποιήσει την απόδοση της επένδυσης του ανάλογα με το ρίσκο που ανέλαβε.
- ❖ Τα είδη των κινδύνων που επηρεάζουν την απόφαση του επενδυτή είναι τα εξής :
 - Φυσικοί κίνδυνοι (πλημμύρες, σεισμοί, πυρκαγιές)
 - Τεχνολογικοί κίνδυνοι (νέες εφευρέσεις)
 - Οικονομικοί κίνδυνοι (χρηματοπιστωτικές κρίσεις)
 - Κοινωνικοί κίνδυνοι (ευμετάβλητος ο παράγοντας των κοινωνικών προτιμήσεων)

1.2 ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

- Είναι όλες οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται από Δημόσιους Φορείς (Κράτος, ΟΤΑ, Δημόσιες Επιχειρήσεις, Ν.Π.Δ.Δ.) & εξυπηρετούν συλλογικούς φορείς ή το Δημόσιο Συμφέρον.
- Αποτελούν το κατεξοχήν μέσο του Κράτους για την άσκηση οικονομικής και αναπτυξιακής πολιτικής.
- Σκοπός τους είναι η αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος προς όφελος του κοινωνικού συνόλου και στην διεύρυνση της παραγωγικής δυναμικότητας της οικονομίας.

Στόχοι των Δημοσίων Επενδύσεων μπορεί να είναι:

- Η περιφερειακή ανάπτυξη για την εξάλειψη των περιφερειακών ανισοτήτων
- Η Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας
- Η προστασία περιβάλλοντος και η εξοικονόμηση φυσικών πόρων
- Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ, η προσέλκυση ή ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων
- Η ενίσχυση ή η αναδιάρθρωση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής

Η δημόσια αρχή έχει το δικαίωμα να προβεί σε δραστηριότητες που συμβάλλουν στην δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος, όταν θεωρείται ότι η υφιστάμενη κατανομή είναι άνιση και άδικη (π.χ με κατασκευή έργων στις φτωχότερες περιοχές , σχολεία σε περιοχές με πληθυσμό που ανήκει στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες κ.λ.π.)

- Η διεύρυνση & αναβάθμιση των υπηρεσιών υγείας, εκπαίδευσης, πρόνοιας
- Ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης και αυτοδιοίκησης με σκοπό την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Άλλοι τρόποι παρέμβασης του Κράτους στην οικονομία (που δεν επιβαρύνουν τον κρατικό π/υ)

- Θεσμικές Ρυθμίσεις (π.χ. γρήγορη αδειοδότηση 'συγκεκριμένης ομάδας' ιδιωτικών επενδύσεων – fast track)
- Νομοθετική άρση εμποδίων για κοινωνικές ομάδες (π.χ. μοριοδότηση ευπαθών ομάδων για την εισαγωγή σε ΑΕΙ/ΤΕΙ)
- Μείωση φορολογίας για νησιωτικές επιχειρήσεις
- Μείωση ασφαλιστικών εισφορών για την πρόσληψη νέων ή ευπαθών ομάδων

Πάντα σεβόμενο
τους Κανόνες
της Ελεύθερης
Αγοράς

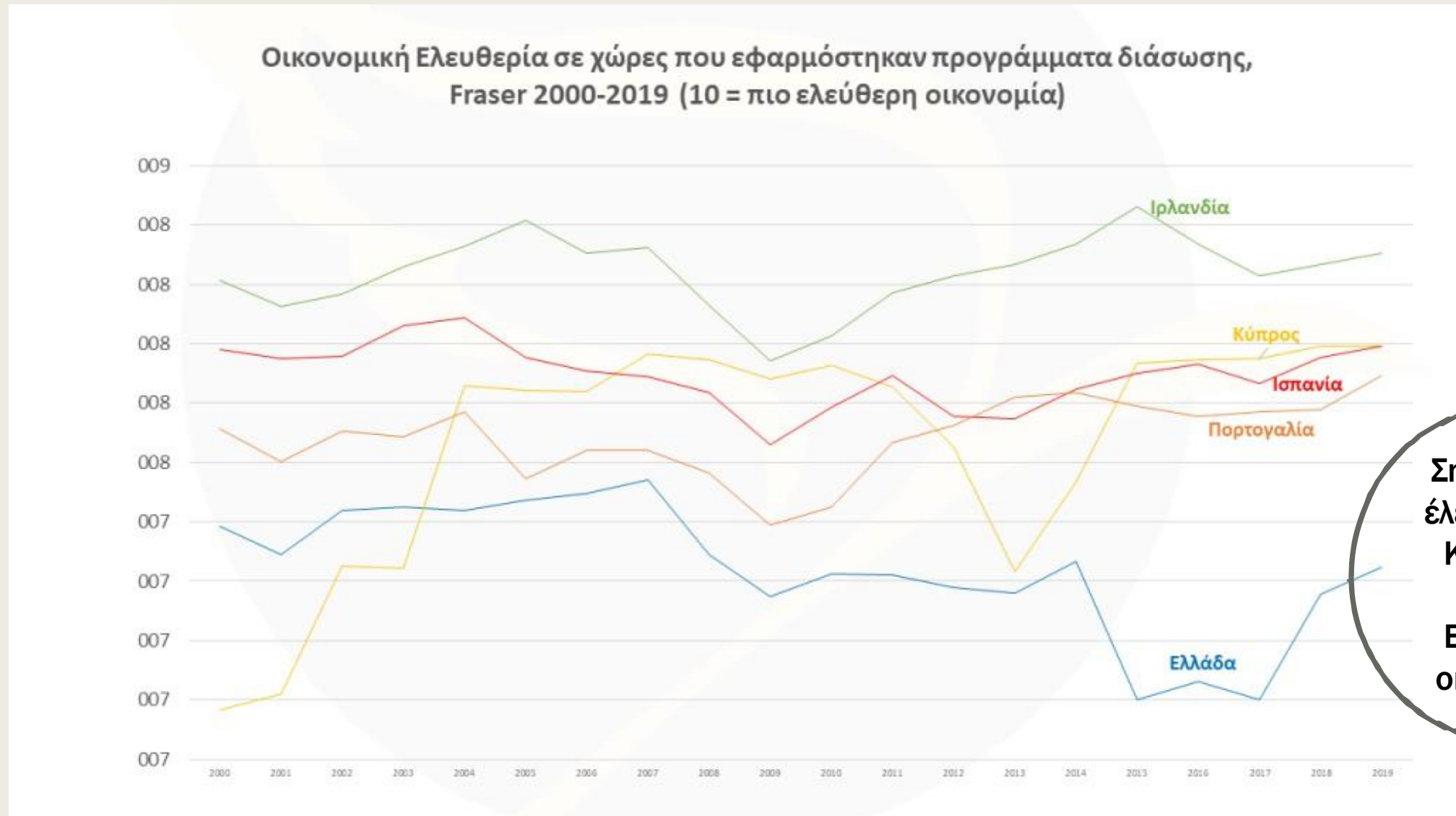

- Η ελεύθερη αγορά είναι ένα σύστημα της οικονομίας της αγοράς, στο οποίο οι τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών καθορίζονται **ελεύθερα** από τη συναίνεση μεταξύ των προμηθευτών και των καταναλωτών, και στο οποίο οι νόμοι και οι δυνάμεις της προσφοράς και της ζήτησης είναι απαλλαγμένες από οποιαδήποτε παρέμβαση από την κυβέρνηση, το (μονοπωλιακό) καθορισμό των τιμών.
- Μια **ελεύθερη αγορά έρχεται σε αντίθεση με μια ρυθμιζόμενη αγορά**, στην οποία η κυβέρνηση παρεμβαίνει στην προσφορά και τη ζήτηση μέσω μεθόδων που δεν υπακούν στους νόμους της αγοράς.
- Σε μια οικονομία της ελεύθερης αγοράς, **οι τιμές των αγαθών και υπηρεσιών καθορίζονται ελεύθερα από τις δυνάμεις της προσφοράς και της ζήτησης** στις οποίες επιτρέπεται να φτάσουν σε σημείο ισορροπίας χωρίς καμία παρέμβαση από την κυβερνητική πολιτική.
- **Η αρχή του laissez-faire** εκφράζει την προτίμηση για την απουσία εξωαγοραίων (εκτός αγοράς) πιέσεων σε τιμές και μισθούς, πιέσεις που ασκούνται από ενέργειες όπως η μεροληπτική κρατική φορολόγηση, οι επιδοτήσεις ή ενισχύσεις κλπ.

Ένα ερώτημα που τίθεται συχνά στον δημόσιο διάλογο είναι το πόσο ελεύθερη ή ρυθμισμένη (κλειστή) είναι η Ελληνική Οικονομία;

Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (Ινστιτούτο Fraser)

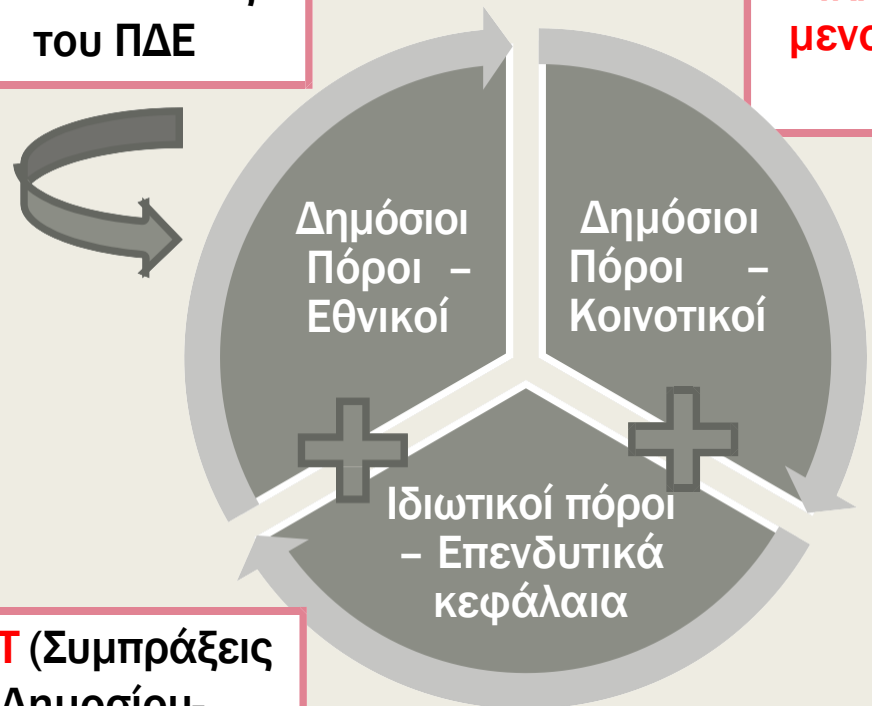

Σημαντικός έλεγχος του Κράτους στην Ελληνική οικονομία

Δημόσιες Επενδύσεις = Πάγιες και άυλες επενδυτικές δραστηριότητες του Δημοσίου, οι οποίες έχουν δημοσιονομικό κόστος και επιδιώκουν την πραγμάτωση μιας αλλαγής και την δημιουργία ωφέλειας για ομάδα, τμήμα ή σύνολο της κοινωνίας.

Εγγράφονται στο
Εθνικό Σκέλος
του ΠΔΕ

Εγγράφονται στο
**Συγχρηματοδοτού-
μενο** Σκέλος του
ΠΔΕ

ΣΔΙΤ (Συμπράξεις
Δημοσίου-
Ιδιωτικού Τομέα)

Κρατικός Προϋπολογισμός έτους Χ

Τακτικός Προϋπολογισμός

Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ - ΔΟΜΗ

Το ΠΔΕ διακρίνεται σε **δύο σκέλη**, σύμφωνα με την πηγή των πόρων του. (Υποπρογράμματα):

Συγχρηματοδοτούμενο ΠΔΕ

Συμμετέχουν με πόρους:

1. Ευρωπαϊκά Ταμεία
2. Ευρωπαϊκά προγράμματα
3. άλλοι Διεθνείς Χρηματοδοτικοί Οργανισμοί.

Οι ενάριθμοι των ΣΑ του έχουν κωδικούς (καθέτων) 1,2,3,4,6,7,8 & 9

Εθνικό ΠΔΕ

Χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους

- Αφορούν σε:
 - ✓ έργα αποκατάστασης από φυσικές καταστροφές,
 - ✓ νέα έργα,
 - ✓ συνεχιζόμενα έργα από προηγούμενα έτη,
 - ✓ έργα με δαπάνες που δεν είναι επιλέξιμες από τα ευρωπαϊκά ταμεία

Οι ενάριθμοι των ΣΑ του έχουν κωδικούς (καθέτων) 0 & 5

1.3 Γιατί & πότε κάνουμε Δημόσιες Επενδύσεις;

Η Δημόσια Επενδυτική δραστηριότητα τεκμηριώνεται μόνο

A) Στις περιπτώσεις «αποκλειστικού δημόσιου αγαθού»

Ή

B) Στις περιπτώσεις αστοχίας της αγοράς.

A) Περιπτώσεις αποκλειστικού δημόσιου αγαθού

- Τα φυσικά **Μονοπώλια** και είδη συλλογικών αγαθών (εθνική άμυνα, δικαιοσύνη, εσωτερική τάξη και ασφάλεια, έλεγχος φυσικών καταστροφών)

Είναι δραστηριότητες που απαιτούν κρατική εξουσία, η οποία δεν είναι «σκόπιμο» να εκχωρηθεί σε ιδιώτες

B) Περιπτώσεις αστοχίας της αγοράς/ αποτυχία αυτορρύθμισης

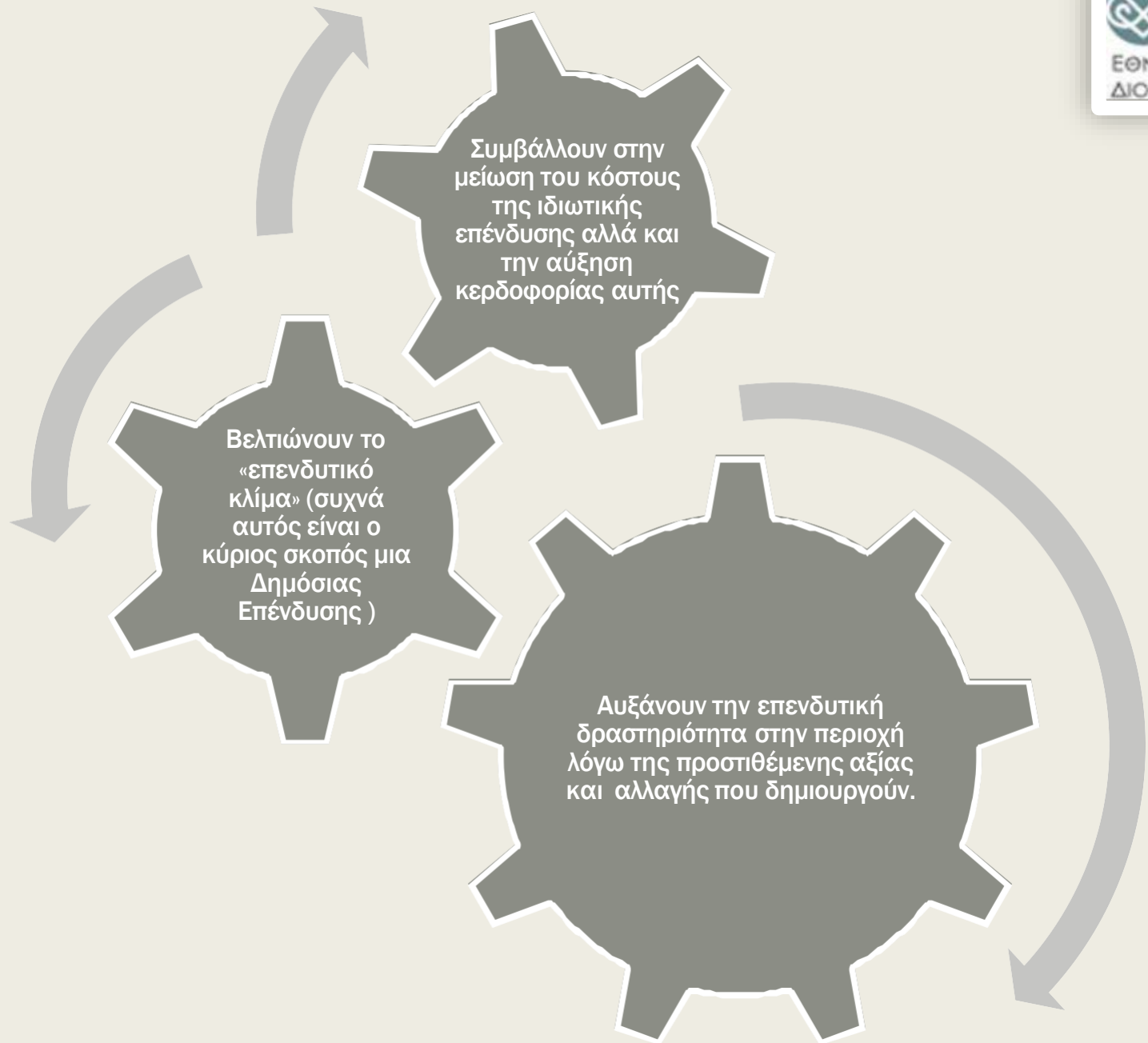
- Συμβαίνει όταν οι οικονομικές δραστηριότητες παρουσιάζουν μεγάλο επενδυτικό κίνδυνο- ρίσκο ή / και μεγάλο επενδυτικό κόστος και άρα δεν είναι ελκυστικές για τους ιδιώτες.

ή

- Περιπτώσεις όπου μια ιδιωτική επένδυση θα δημιουργούσε δυσμενείς για το κοινωνικό σύνολο επιπτώσεις (βιωσιμότητα-αειφορία)

Να σημειωθεί επίσης
ότι οι Δημόσιες
Επενδύσεις
επηρεάζουν σε
σημαντικό βαθμό τις
ιδιωτικές επενδύσεις

Νέα Δημόσια

Κεφαλαιουχικά

- Υποδομές δικτύων
- Δομές προστασίας από καταστροφές
- Δομές προστασίας της δημόσιας υγείας
- Δομές για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας

Άυλες επενδύσεις

- Εκπόνηση ρυθμιστικών σχεδίων χρήσης γης.
- Προβολή μιας περιοχής ή ομάδας προϊόντων
- Ενημερωτική εκστρατεία άρσης στίγματος για κοινωνικές ομάδες.

1.4 Μορφές Δημοσίων Επενδύσεων (Πώς;)

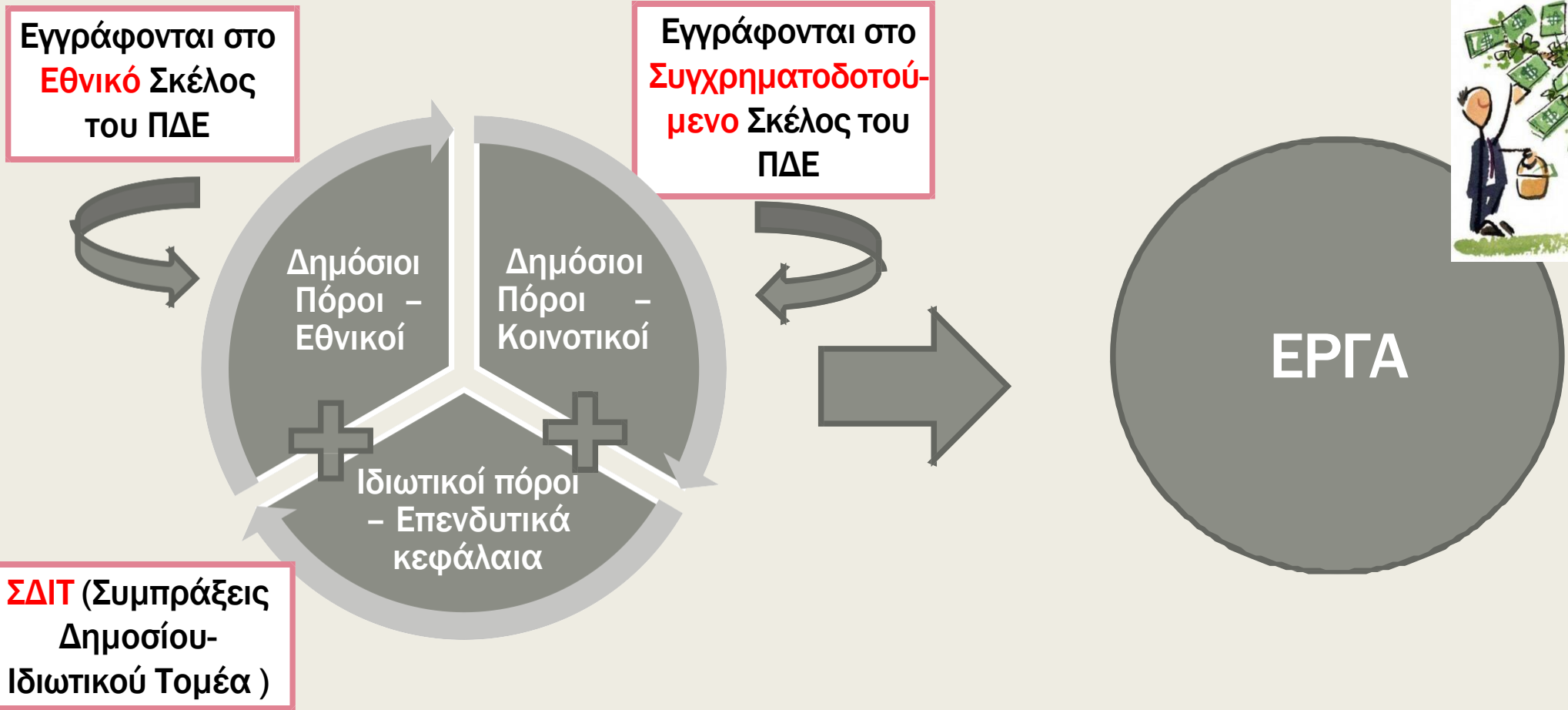
A) Υλοποίηση Επενδύσεων με ίδια μέσα (απλούστερη μορφή επένδυσης)

ή

B) Επενδύσεις με αναθέσεις σε ανάδοχο (πιο σύνθετη διοικητικά ως προς την υλοποίηση της επένδυσης) Ν. 4412/2016

Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται και οι ειδικού τύπου συμβάσεις ανάθεσης
«Συμβάσεις σύμπραξης δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ)»

Δημόσιες Επενδύσεις = Πάγιες και άυλες επενδυτικές δραστηριότητες του Δημοσίου, οι οποίες έχουν δημοσιονομικό κόστος και επιδιώκουν την πραγμάτωση μιας αλλαγής και την δημιουργία ωφέλειας για ομάδα, τμήμα ή σύνολο της κοινωνίας.

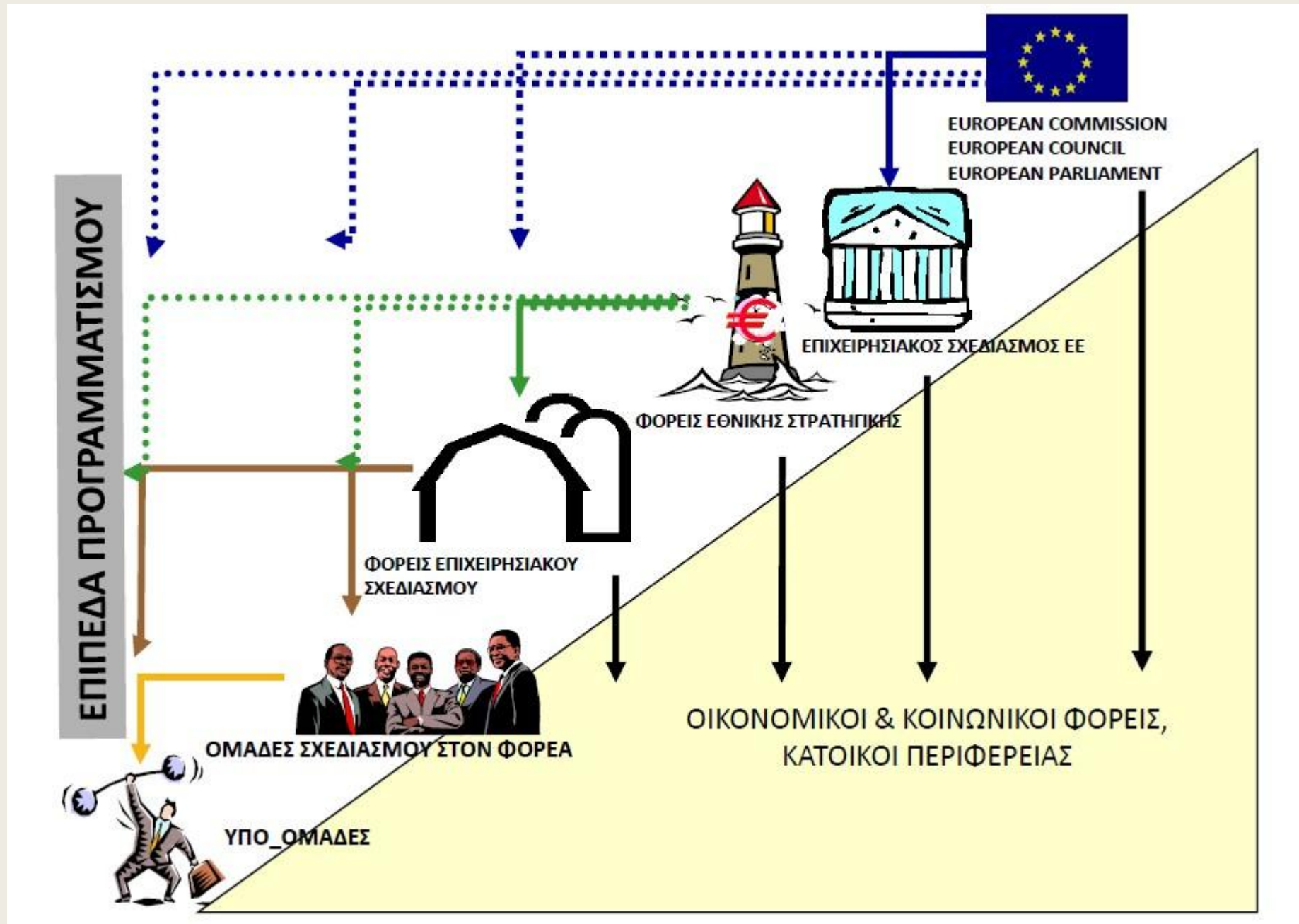
1.5 Θεσμικό & Κανονιστικό πλαίσιο ΔΕ

- Η θεσμική οργάνωση των ΔΕ με κανόνες δικαίου και συνεκτικό πρόγραμμα εμφανίστηκε στην Ελλάδα μόλις το 1952 ως μια διαδικασία εγγραφής πιστώσεων σε βάρος των «κεφαλαίων της εθνικής ανασυγκρότησης»
- Με χρήματα προερχόμενα από τα κονδύλια του Σχεδίου Μάρσαλ
Σήμερα το θεσμικό πλαίσιο περιλαμβάνει :
 - 70+ Νόμους
 - 35+ Π.Δ. & Κανονιστικές Αποφάσεις
 - 22 Υπουργικές Αποφάσεις
 - Μερικές δεκάδες θεσμικά κείμενα (π.χ. εγκύκλιοι) και επιμέρους διατάξεις που είναι διάσπαρτες σε πολλά νομοθετήματα.
- Πρόσφατα ψηφίστηκε ο νόμος 5140/2024 «Νέο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων...» ο οποίος αποτελεί πλέον το νέο θεσμικό πλαίσιο για το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

Γιατί οι ΔΕ έχουν τόσο σύνθετο Πλαίσιο Διαχείρισης

- 1) Κανονικότητα & Νομιμότητα – η δαπάνη για ΔΕ απαιτεί καλή νομική θωράκιση των διαδικασιών τεκμηρίωσης, δημοπράτησης και ανάληψης νομικών δεσμεύσεων.
- 2) Διάκριση Αρμοδιοτήτων & Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση – εφαρμόζεται κεντρικός έλεγχος αλλά (και) αποκεντρωμένη υλοποίηση της επενδυτικής δραστηριότητας, ως εκ τούτου οι ΔΕ απαιτούν την εμπλοκή διαφόρων φορέων με διαφορετικές αρμοδιότητες.

Η εμπλοκή διαφορετικών φορέων με συμπληρωματικές αρμοδιότητες σε πολλαπλά επίπεδα αυξάνει τις απαιτήσεις για την θωράκιση μιας ευθείας γραμμής ελέγχου και ροής πληροφοριών. Επίσης **αυξάνεται η ανάγκη για λογοδοσία** (λόγω των πολλών εμπλεκόμενων/ ενδιαφερόμενων μερών)

Γιατί οι ΔΕ έχουν τόσο σύνθετο Πλαίσιο Διαχείρισης

3) Διαφορετικά πλαίσια για Διαφορετικές πηγές Δημοσίων πόρων – Οι πόροι για τις ΔΕ προέρχονται από περισσότερες από μια πηγές (π.χ. έσοδα του κράτους, Ευρωπαϊκοί πόροι) και από διαφορετικές πηγές (Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία , ΤΑΑ, Επενδυτικά Ταμεία κλπ) – Κάθε πηγή επιβάλλει **ένα πρόσθετο πλαίσιο κανόνων και προτύπων**, που εντάσσονται υποχρεωτικά στο σύστημα υλοποίησης των Δημοσίων Επενδύσεων.

4) Μεγέθη, Διάρκεια, Ποικιλία – Οι ΔΕ αποτελούν σχέδια υψηλού κόστους και πολυετούς διάρκειας. Επιβάλλουν, μελέτη –ωρίμανση, και εκτέλεση συντονισμένα με την μεγαλύτερη δυνατή επιμέλεια για την αποφυγή αστοχίας.

Η παρακολούθηση τους πρέπει να γίνεται ως πρόγραμμα και όχι ως μεμονωμένες ενέργειες .

Περιβάλλον “VUCA”

Οι ΔΕ περισσότερο από κάθε άλλο κεφάλαιο του κρατικού προϋπολογισμού υλοποιείται σε περιβάλλον, που χαρακτηρίζεται από την διεθνή βιβλιογραφία ως VUCA

V= Volatile (μεταβλητό)

U= Unpredictable (απρόβλεπτο)

C= Complex (πολύπλοκο)

A= Ambiguous (αμφίσημο, με πολλές αντικρουόμενες ομάδες συμφερόντων)

Το θεσμικό πλαίσιο αντιμετωπίζει διαρκώς πιέσεις από μη ελεγχόμενους παράγοντες

Εσωτερικοί Παράγοντες	Εξωτερικοί παράγοντες
Αλλαγή Κυβέρνησης / Αλλαγές Διοικητικού πλαισίου	Δημοσιονομικές πιέσεις / Διεθνείς πολιτικές και οικονομικές αλλαγές / Τεχνολογικές & Κοινωνικές εξελίξεις / Φυσικές Καταστροφές.

Το παράδοξο του συστήματος διαχείρισης ΔΕ

Το Θεσμικό πλαίσιο δημοσίων επενδύσεων πρέπει
να διατηρεί επαρκή δυνατότητα ευελιξίας,

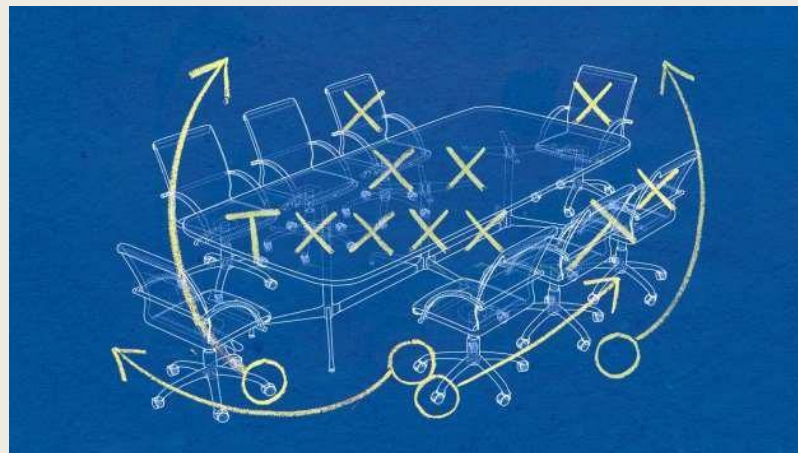
Ενώ

παράλληλα θα πρέπει να θωρακίζει το δημόσιο συμφέρον και την
ασφάλεια δικαίου για τους εμπλεκόμενους, και να σέβεται τις αρχές της καλής
διακυβέρνησης

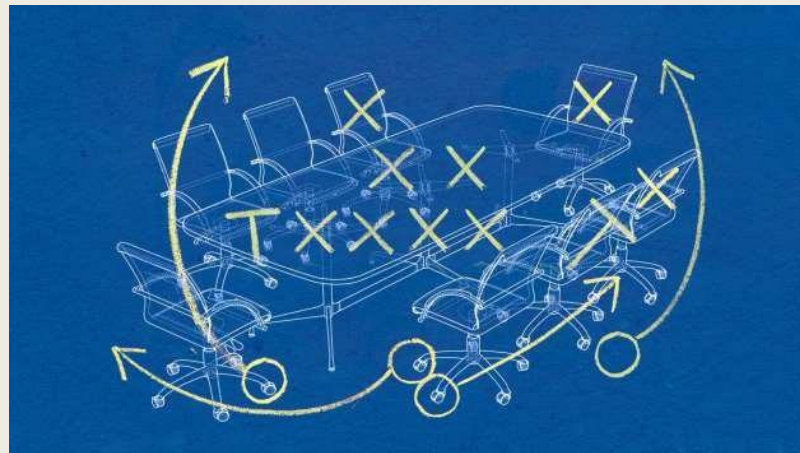
Συμπεράσματα

- ✓ Οι ΔΕ απαιτούν ένα **αποτελεσματικό και διαφανή** σύνθετο μηχανισμό, ο οποίος θα επιδιώκει διαρκώς βελτιούμενη αποδοτικότητα στην χρήση των πόρων.
- ✓ Ο μηχανισμός αυτό θα πρέπει, περισσότερο από κάθε άλλο δημόσιο θεσμό, να ισορροπεί μεταξύ της **ανάγκης για σταθερότητα** και της **ανάγκης για προσαρμογή σε αλλαγές και εξελίξεις**.
- ✓ Η συνθετότητα του μηχανισμού απορρέει και δικαιολογείται από τους λόγους που την επιβάλλουν και άρα – **αν εκλείψει κάποιος από τους λόγους** θα πρέπει να **αναθεωρηθεί και απλοποιηθεί** αντίστοιχα το θεσμικό πλαίσιο

Συμπεράσματα

- ✓ Οι ΔΕ απαιτούν ένα **αποτελεσματικό και διαφανή** σύνθετο μηχανισμό, ο οποίος θα επιδιώκει διαρκώς βελτιούμενη αποδοτικότητα στην χρήση των πόρων.
- ✓ Ο μηχανισμός αυτό θα πρέπει, περισσότερο από κάθε άλλο δημόσιο θεσμό, να ισορροπεί μεταξύ της **ανάγκης για σταθερότητα** και της **ανάγκης για προσαρμογή σε αλλαγές και εξελίξεις**.
- ✓ Η συνθετότητα του μηχανισμού απορρέει και δικαιολογείται από τους λόγους που την επιβάλλουν και άρα – **αν εκλείψει κάποιος από τους λόγους** θα πρέπει να **αναθεωρηθεί και απλοποιηθεί** αντίστοιχα το θεσμικό πλαίσιο

Συμπεράσματα

- ✓ Οι ΔΕ απαιτούν ένα **αποτελεσματικό και διαφανή** σύνθετο μηχανισμό, ο οποίος θα επιδιώκει διαρκώς βελτιούμενη αποδοτικότητα στην χρήση των πόρων.
- ✓ Ο μηχανισμός αυτό θα πρέπει, περισσότερο από κάθε άλλο δημόσιο θεσμό, να ισορροπεί μεταξύ της **ανάγκης για σταθερότητα** και της **ανάγκης για προσαρμογή σε αλλαγές και εξελίξεις**.
- ✓ Η συνθετότητα του μηχανισμού απορρέει και δικαιολογείται από τους λόγους που την επιβάλλουν και άρα – **αν εκλείψει κάποιος από τους λόγους** θα πρέπει να **αναθεωρηθεί και απλοποιηθεί** αντίστοιχα το θεσμικό πλαίσιο

